

ГАЛИН СТОЕВ: LIFESTYLE И MEMOARI ИНТЕРВЮ НА ВЕРА ГОЦЕВА

Галин Стоев

Вера Гоцева: По какво се различава спектакълът „Кислород“ в театър „Марни“ в Брюксел от онзи, който се случи в Театър 199?

Галин Стоев: Различието е свързано много с хората, които трябва да изговорят този текст. Отново разчитам на личния материал, който всеки е склонен да инвестира в разказването или преминаването през този текст. В Белгия нещата ставаха още по-различни с това, че се опитвам да ситуирам текста в контекст, който е много различен от контекста, създал самия текст. В него има ужасно много препратки към соца и към едно наше минало, което самите ние имаме трудности да артикулираме, а какво остава за хора, които

не са минавали през това. За тях има неща, които са абсолютно неясни. Имаше моменти, които за актьорите не означаваха нищо, въпреки че за мен бяха пределно ясни. Понякога беше госта обезкуражаващо. Тогава чувствах, че съм направил много сериозна грешка още като съм си помислил, че този текст може да стане там. Например в пиесата има момент, в който героинята казва: „Когато тя видя момчето с пуловер, запасан в панталоните, си помисли – между нас

има пропаст“. И актьорите абсолютно отказаха да разберат това изречение. Културни различия, които ме накараха да започна да обяснявам наново всичко, което досега съм приемал за неподлежащо на обяснение и разбиращо се от само себе си. Това ми помогна самият аз по някакъв начин да получа дистанция от първоначалните си впечатления и щампи, които бях изработил за този текст. Именно чрез обстоятелството, че трябва да ги обясня наново, и то на разбираем език. Мисля, че това ми помогна да съм малко по-спокоен, а чрез това спокойствие и аналитичност да вляза по-дълбоко в текста. И в същото време спектакълът е изключително обърнат към публиката, т. е. много повече прилича на концерт.

Вера Гоцева: В контекста на културните различия, за които говорим, ми е интересно как спектакълът се възприе от публиката там.

Галин Стоев: Шансът ми беше в това, че актьорите, които трябваше да го играят всяка вечер, успяха да разберат, че трябва активно да включат публиката в неговото случване. Това те го усетиха при първата си конфронтация със зрителите; така или иначе става въпрос за текст, който постига някаква завършеност единствено когато се срещне с публика. Такава е особеността му – това е текст-концерт. Той предполага целенасочено атакуване на публиката. И върху зрителите започнахме да работим в най-различни посоки... След възторженото му приемане и „осанна“ в Брюксел, стигнахме и до мнение, изказано в Нанси, че това е антисемитски текст, който не бива никога да бъде показван, защото в него 12 пъти се употребява думата „евреин“, а само 3 пъти „католик“ примерно и т. н. Но това са френски специалитети, които правят историята по-пикантна. Сега ми е интересно как в Русия биха гледали тази версия, защото там оригиналната версия на Иван Вирупаев е със статута на икона, а и те никога не са виждали друг опит освен неговия върху този текст. Факт е, че в Русия никои друг не го е поставял. В този смисъл той така или иначе си остава московски феномен. Мисля, че това бе една от основните причини да покаям моята постановка на фестивала на новия европейски театър в Москва през ноември.

Вера Гоцева: Разкажи ми за операта, която постави в Буенос Айрес.

Галин Стоев: Направих я в сътрудничество с един френски композитор, Оскар Страсной, с който се срещнах в академията Solitude в Шутгарт. Преди три години замислихме проект, който завърши със създаването на опера, или по-добре да се нарече оперета, защото в него се пее и говори, и успяхме да го доведем докрай. Аз направих либретото по едни незавършени наброски за пиеса на Витолг Гомбрович, която трябвало да се нарича „Историята“. Оскар написа музиката и се получи опера-акапела за шест гласа, която реализирахме в Шутгарт с една от най-добрите вокални групи за съвременна музика. Те пеят едни от най-невъзможните неща – Лигети например, а и след него. Проектът им се стори много интересен и миналата година в края на март излезе премиерата. След това се игра в операта в Лил, Франция, и завърши с представления в театър „Колон“ в Буенос Айрес, който е една от най-големите световни оперни сцени. Разбира се, ние играхме не на сцената, а в мазето на този театър, което от около десет години функционира като експериментална сцена за съвременна музика и танц. Изключително интересно място. Това са едни подземя под театъра, който е три-четири пъти по-голям от нашия Народен театър.

Вера Гоцева: Кое е последното нещо, върху което работиш?

Галин Стоев: В момента работя върху версия на „Чехов ревю“ на Иван Пантелеев отново в Брюксел. Тя трябва да излезе в началото на следващата година. А иначе сега се върнах от Шутгарт, където работих „Пер Гинт“, само че не на Ибсен, а на Григ. Григ получава поръчка от Ибсен да напише му-

зиката за първото представление на „Пер Гинт“ и първоначално той я пише за солисти, хор и оркестър. Впоследствие прави и редуцирана инструментална версия – сюитата „Пер Гинт“, която е познатата на всички ни шлагерна музика. Един много сериозен оркестър в Щутгарт се зае с амбициозната задача да изпълни оригиналната музика към представлението. Те търсеха вариант на представяне, който да е между театър и концерт, като идеята беше това да се случи на открито пред замъка Solitude за публика от 800–1000 човека. Предложиха ми да поема театралната част на цялата тази презентация, което за мен бе интересно. Оказа се, че в музикалния свят всичко трябва да се прави много бързо, защото е много скъпо. Така че е трудно да се мисли за влизане в процес. По-скоро трябва да си повече организатор, а също така много добре да знаеш предварително какво правиш. Написах един много дълъг монолог за актьор и намерих група акробати от Брюксел. Работих с четири сопрано, привлечен от идеята да разполагам с истински симфоничен оркестър, хор и т. н., а също и с почти неограничени технически възможности. Например имаше кран, който инсталирах, – т. е. беше си една доста мегаломанска история. След това чух оригиналната музика и много се изплаших, защото не знаех как да се съотнесе към нея. Но в крайна сметка целият този ход с акробатите, които изскачаха от оркестъра и се катериха по стените като тролове и летяха над публиката, успя. Беше много забавно и в същото време много иронично спрямо идеята да се осигури едно буржоазно лятно забавле-

ние за богатата щутгартска публика. Мисля си, че с удоволствие бих работил в направление, свързано с музика, било то класическа или съвременна. Да работиш с танцьори или акробати понякога е много по-приятно, отколкото с актьори в драматичен театър.

Вера Гоцева: Би ли направил нещо такова и тук?

Галин Стоев: Струва ми се, че тук няма с кого, а и публиката не се интересува толкова много. Най-малкото защото е формирана от различен тип преживявания. Иначе България ми харесва много, когато се кача на планина и не виждам хора. Не мога да коментирам театъра, защото нищо не съм гледал – сега е лято и няма нищо за гледане. Наводненията ме хванаха на връщане от море. Беше много смешно. Свалиха ни от влака рано сутринта, за да ни извозят с автобуси до друг влак. Само че автобусите не дойдоха някъде около час. Нямахме къде да се скрием, беше много нелепо и лошо организирано, но в това имаше някакъв чар. После дойдоха автобуси, успях да си купя топла баница в Своге и оттам ни качиха на влак за София. А във влака хората, сплотени от нещастията, станали приятели, започнаха да вадят гребни сладки, да се запознават, контрольорът свалише момичета от нашето купе. Беше много колоритно.

Вера Гоцева: Това е добра метафора за всичко тук.

Галин Стоев: Да, така е. И в това има някакъв чар и той си съществува, докато не тръгнем да представяме сладките и контрольора за нещо друго. Например, че това не е контрольор, а супермен и че не са гребни сладки, а петифури от най-добрите френски

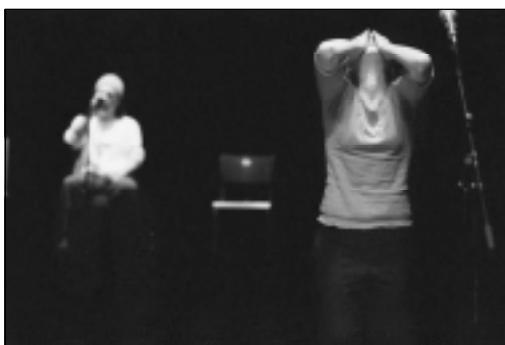
сладкари. Е, това вече не е вярно. А и не трябва да бъде такава.

Вера Гоцева: Това и за театъра се отнася...

Галин Стоев: Да, права си. Преди, като бях по-млад, много държах да се съотнасяме с някакви европейски, да ги наречем, образци в театъра. А те там се създават в определен контекст, който е много различен от нашия. Ние правим неща, родени от нашия контекст. И те не могат да се съотнасят... нито пък контекстите могат да се съотнесат. Въобще не могат. Това са различни истории и не би трябвало да се степенуват, а да се четат като различни. След това вече човек може да си реши кой контекст му е по-интересен в определен период от време. И тук, и там се правят много глупости. И тук, и там се правят и интересни неща. Глупостите са винаги много повече.

Вера Гоцева: В този ред на мисли къде стои „Чайка“, която направи в МГТ „Заг канала“?

Галин Стоев: Заседнала между етажите. Аз много харесвам тази работа, защото успях заедно с актьорите, които вложиха усилия, да бутна нещата в посока, в която мисля, че никои не ги е карал преди това да насочват усилия. Успяха да достигнат до някаква завършена форма, което за българския театър ми се струва важно да се опитваме да правим. Друг е въпросът дали това значи за някого нещо, освен за мен и актьорите. Защото пък, ако не значи, тогава простото заключение е, че не контекстът ми е виновен, а че аз имам проблем. А ако аз имам проблем, сам трябва да си го реша.

„Кислород“ – И. Вирипаев, реж. Г. Стоев, Компания „Фракция“, Брюксел, Белгия, 2005

Вера Гоцева: А независимият театър има ли шанс у нас?

Галин Стоев: Независимият театър сигурно ще се случи в някакъв момент, но не съм сигурен, дори и да се случи, дали ще промени качествено кой знае какво. От друга страна, за това се говори от една шепа хора, а извън нея никоой не се интересува. Той и затова не може да се придвижи много напред, защото няма обществена необходимост от него. Нещо повече, в момента мисля, че се наблюдава движение в обратна посока. Една малка прослойка от българите леко се замогна и тя иска два пъти в месеца да ходи на театър. Но иска фойетата да са лъскави, да има прилично барче в антракта, декорите да са красиви, ако може сюжетът да е по-лек и забавен... Това са глуми включително и на директора на Народния театър, който, като воюва преговори, казва: „Ако може да е класическа комедия, хората искат да се смеят“. Значи той иска да предложи качествен продукт, но този продукт да си остане в сферата на обслужването. Да обслужи един среднотатистически зрител със среднотатистически вкус. Естествено, че това е част от задълженията на Народния театър. Но отпук нататък никоой не е склонен да поема рискове в схемата на така наречения субсидиран театър и тогава вече е нормално да се породят алтернативни места, където този риск да се поема.

Вера Гоцева: Като кое например?

Галин Стоев: Ами няма такова. Имаше една идея, наречена „Червената къща“, но им свършиха парите. И понеже няма пари, какво да се произведе и как да се рискува?! Първият документ за „Червената къща“ беше подписан от пет човека. Аз бях едният от тях.

Другите бяха Иван Пантелеев, Иван Кръстев, Деси Гаврилова и Цвети Йосифова. Може би е и шанс, че парите свършиха в „Червената къща“. Защото, ако парите не бяха свършили, това щеше да се превърне навярно в нещо, което минава за алтернативно само защото да си алтернативен, звучи леко шик в момента в България

Вера Гоцева: Още ли звучи шик?!

Галин Стоев: Ами знам ли, може би вече и това не звучи шик. Не знам какво звучи шик в България. Така като гледам среднотатистическите минавачи, понякога си мисля, че за гамите е шик бяла прашка с бял панталон примерно или нещо подобно. Не знам. Не знам какво е шик. Така или иначе мисля, че „Червената къща“ беше тръгнала към политика за едно елитно място. Пък да си алтернативно-елитно място, това е малко като да си lifestyle-писание. Хем си алтернативно, хем си много скъпо. Нещо не е както трябва. От друга страна, в днешната ситуация да успееш да създадеш място и да го управляваш е много трудно. Изискват се страшно много усилия да се борбиш с институциите.

Вера Гоцева: Понякога lifestyle-писанията, освен че претендират да са алтернатива, създават и госта евтйна мода... Все пак „Червената къща“, независимо как се променя, се превърна във важен фактор тук. И е хубаво да продължи да съществува. А „Сфумато“ къде го поставяш? Със свободната сцена и малкия сезон.

Галин Стоев: „Сфумато“ никога не са искали да са lifestyle-писание. Те продължават да се гържат като „самиздат“, в което има чар. По време на този малък сезон пускат всеки да безчин-

ства както иска, което е хубаво. Въобще успяват да балансират. На мен ми харесва идеята, че свободното пространство не е приоритет или запазена марка на определено място, а се мести. Ще бъда много щастлив, когато се стигне до това: Народният театър да отваря врати за две седмици и да пуска всички театрали да безчинстват вътре. Мисля, че това няма да стане, но идеята е добра. А и това би го превърнало в един наистина народен театър. Иначе продължавам да твърдя, че Маргарита Младенова и Иван Добчев са единствените хора, които успяха да направят театър след демократичните промени. Никои друг не е успял да направи такова нещо.

Вера Гоцева: Преподаваш в НАТФИЗ.

Галин Стоев: Да. Започнах да преподавам миналата година на двама режисьори и ако има някакъв смисъл за мен в близко бъдеще, то бих вложил повече усилия в това. Т.е. в опита за среща с младите практики, отколкото в усилия да изваждам някаква продукция. Това ми се струва много по-смислено и мисля, че би довело до някакъв резултат. И е нещо, в което си струва да инвестираш време и усилия.

Вера Гоцева: А би ли направил нещо за деца?

Галин Стоев: Много искам, но мисля, че не мога. Нямам качества за такова нещо. То е много специфично. От детска публика ме е страх. Чувствам се по-адекватен, като работя със студенти от НАТФИЗ, които са по-млади от мен, но с които мога да осъществя контакт. Докато с деца е много по-различно. Имах такива идеи преди години, когато се запознах с деца от дом за сираци в Родопите. Спомням си, че оти-

дох да ги видя на една Коледа и заварих училището с отворени врати. Имаше печален вятър, който духаше през коридорите, и едни мръсни, сополиви деца, които седяха пред един телевизор в една много студена стая и гледаха „Дързост и красота“ или нещо такова. А беше Коледа! Аз отидох и измъкнах възпитателката им от нейната стаичка и се оказа, че тя свири на акордеон. Затворихме се в замръзналата стая. Спряхме „Дързост и красота“ и аз ги карах да пеят коледни песни. Оказа се, че те не знаят нито една. Започнахме да учим коледни песни и така прекарах празника. Това е една от най-хубавите Коледи, които съм имал.

Вера Гоцева: Поставял си всякакви жанрове, въпреки че става все по-трудно те да бъдат различени.

Галин Стоев: Мисля, че сега сме в момент, в който всичко е възможно. Струва ми се, че дори много скоро у зрителя ще се появи необходимостта за чист жанр. Само че и в това ще се издъним, защото аз не знам например кой може да произведе чист психологически театър у нас, или комедия. Ние първо не сме обучавани така. Не знаем как да правим чист жанр, но както си говорим колко това е невъзможно, англичаните например произвеждат чист психологически театър. Руснаците също. Англичаните не пускат много чужденци да им се бъркат в правенето на театър вътре на Острова. По този начин запазват чистия си английски стил и го правят добре. И когато видиш една наистина добре направена психологическа драма, изпитваш огромно удоволствие. Тук няма кой да я направи. Няма и кой да я изиграе. А мисля, че хората имат необходимост от

чист психологически театър – с маса, с хора, които си говорят, и да е спокойно. Мотивацията ми за „Чайка“ беше и тази. Но това се прави много трудно. Иначе няма установени правила и може много да се спекулира. Така може нещо, което е много некачествено, да минава за качествено. Да се играе с понятията. Мисля, че в последните петнайсет години българският театър се занимаваше много с това. А то уморява. Мен лично много ме измори. Сега изчаквам. Но така или иначе в момента всичко е възможно. Включително и страшни глупости да вървят много успешно. Но явно това е Вреда на нещата.

Вера Гоцева: В тези петнайсет години няма и реална оценка на нещата, които се случват. Това е част от проблема.

Галин Стоев: Да. Сещам се, че скоро с Иван Кръстев си говорихме за това и той каза, че ако през тези последни 15 години се е случило нещо, което би останало за поколенията, то няма да е нито от областта на киното, нито на театъра, нито на визуалното изкуство или литературата, а ще са мемоари. Защото 90-те години са много интересни. Ако се опитам да подредя нещата, виждам, че има някаква шизофрения в цялото. Минахме през толкова много неща. Неща, които едно с едно

на пръв поглед не си пасват. А Всъщност са свързани от една линия по простата причина, че един човек или група хора преминават през тях. Или цяло едно общество. Това е много наситен, много интересен период. И какво точно стана, никой не знае. Може би ще дойде време, в което ще трябва да се сравнят няколко Версии... Това е процес на видоизменение и въпросът е кой успява да регистрира същностните промени. Колко дълбоко може да направи тази регистрация. Ние много епидермално я караме тук. Все още се плъзгаме по лустрото...

„Чайка“ – А. П. Чехов, реж. Г. Стоев, МГТ „Зад канала“, 2004/05